

Rebecka Bohlin

Låt mig slippa ansvar för morötter

I HELGEN GJORDE JAG en utflykt till en ekologisk marknad en bit utanför Stockholm. Hantverk, hembakat, begagnat och närodlat grönsaker fanns bland det som trängdes i marknadsstånden och i kombination med glada människor gjorde utflykten riktigt lyckad. Betyder det att jag samtidigt gjorde en insats för klimat och miljö?

I FÖRRA VECKAN stoppade EU svenska Livsmedelsverkets råd till konsumenter om hur vi ska äta både hälsomässigt och klimatsmart – eftersom rådet att välja ”närproducerat” anses bryta mot reglerna om frihandel inom EU:s inre marknad.

Med tanke på att maten för en genomsnittlig svensk står för 25 procent av våra totala klimatutsläpp visar frågan på en konflikt i EU:s regelsystem. Kan frihandeln fortsätta ställas över miljöhänsyn samtidigt som unionen ska klara sina klimatmål?

För ett par veckor sedan deltog jag i en kurs i Bryssel om hur EU hanterar den ekonomiska krisen. Jag fick då möjlighet att fråga en rad kunniga byråkrater om vilken betydelse klimatmålen har i deras arbete i dag. Någon hänvisade till att ”marknaden” löser de flesta problem. Någon hänvisade till att det i princip bara är att bygga ut kärnkraften för att lösa klimat- och energikrisen. Och när jag frågade en högt uppsatt talesperson om varför inte hela krispaketet för att tackla den ekonomiska krisen utgår från att bygga upp en ekologiskt hållbar infrastruktur – när EU över två år satsar 5 procent av medlemsländernas BNP, omkring 650 miljarder euro, på budgetstimulans – avfärdade hon snabbt frågan med att klimatperspektivet visst finns med, det är ju skrotbilspremien ett exempel på.

Med tanke på klimatfrågans allvar känns svaren minst sagt futtiga.

JUST NU PÅGÅR ett internationellt projekt, som bland annat inkluderar FN:s klimatkonvention och Världsbanken, för att räkna ut olika produkters koldioxidavtryck utifrån en livscykelanalys. Nästa år väntas en användbar standard för varors klimatpåverkan vara klar.

Det är ett viktigt arbete. Men om det stannar vid att vi som konsumenter därefter får råd hur vi som individer ska ta ansvar för klimatomställningen, är risken stor att omställningen uteblir.

Ärligt talat, vem orkar hålla alla aspekter i huvudet när man, ofta trött och stressad, går in i en affär för att handla? Är det ett rimligt ansvar att lägga på den enskilde konsumenten?

Jag åkte, liksom de flesta av de många hundra besökarna, bil till den ekologiska marknaden. Jag har därför ingen aning om det, sett till varornas livscykelanalys, var bättre att köpa de närproducerade morötterna där än att köpa dem som säljs i mataffärerna i mitt bostadsområde – och jag vill heller inte hållas ansvarig för att själv behöva räkna ut det.

Om Livsmedelsverket tog sitt uppdrag på allvar skulle de och alla andra myndigheter i stället för rådgivning kräva att priserna på varor sätts utifrån deras klimatpåverkan, relaterat till de uppsatta klimatmålen. Men det bryter väl också mot den inre marknaden?

Det finns, på EU-nivå liksom i de flesta länders nationella politik, ett obehagligt glapp mellan å ena sidan uppsatta klimatmål och å andra sidan den förda politiken som snarare utgår ifrån business-as-usual. Det är ett glapp som det finns all anledning att känna sig stressad över.

